

Brott och problembeteenden
bland ungdomar i årskurs nio
enligt självdeklarationsundersökningar
1995–2008

Stockholm 12 april 2010

Jonas Ring

Brottsförebyggande rådet

Dagens presentation

- Bakgrund till undersökningen
- Utvecklingen av brott och problembeteenden (1995-2008)
- Samband mellan brottsbelastning och olika faktorer

Bakgrund

- Undersökningarna initierades av Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet.
- En av förebilderna till projektet var tidigare självdeklarationsundersökningar som genomfördes i andra länder i ett internationellt projekt år 1992 (the International Self-Report Delinquency Study, ISRD 1).

Huvudsyften med undersökningen

- Kartlägga förekomsten av brott och problembeteenden i den aktuella åldersgruppen genom riksrepresentativa urval av elever i årskurs nio.
- Ge underlag till att studera samband mellan brottslighet och olika riskfaktorer
- Prova hypoteser kring frågan: ”Varför begår vissa ungdomar mer brott än andra?”

Undersökningen i korthet

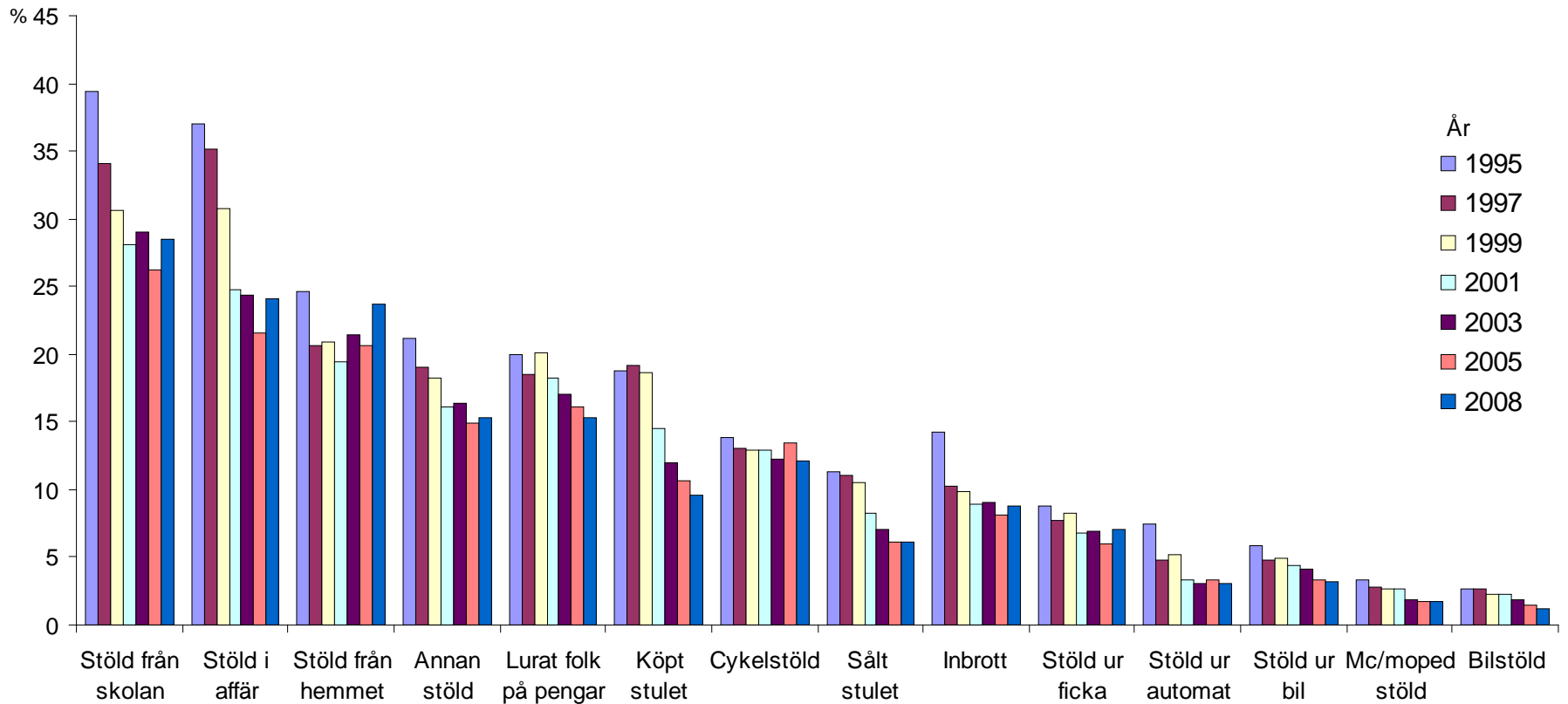
- Population: Elever i årskurs nio vid kommunala och fristående skolor i Sverige.
- Periodicitet: Vartannat år mellan 1995 och 2005. Därefter genomförs undersökningen vart tredje år. Den senaste insamlingen skedde 2008.
- Urvalsram: Skolregistret.
- Urvalsstorlek: Mellan 5 900 och 10 000 individer. 6 890 besvarade enkäten år 2008
- Datainsamlingsmetod: Enkäter som besvaras anonymt, distribuerade av lärare.

Enkätens huvudsakliga frågeområden

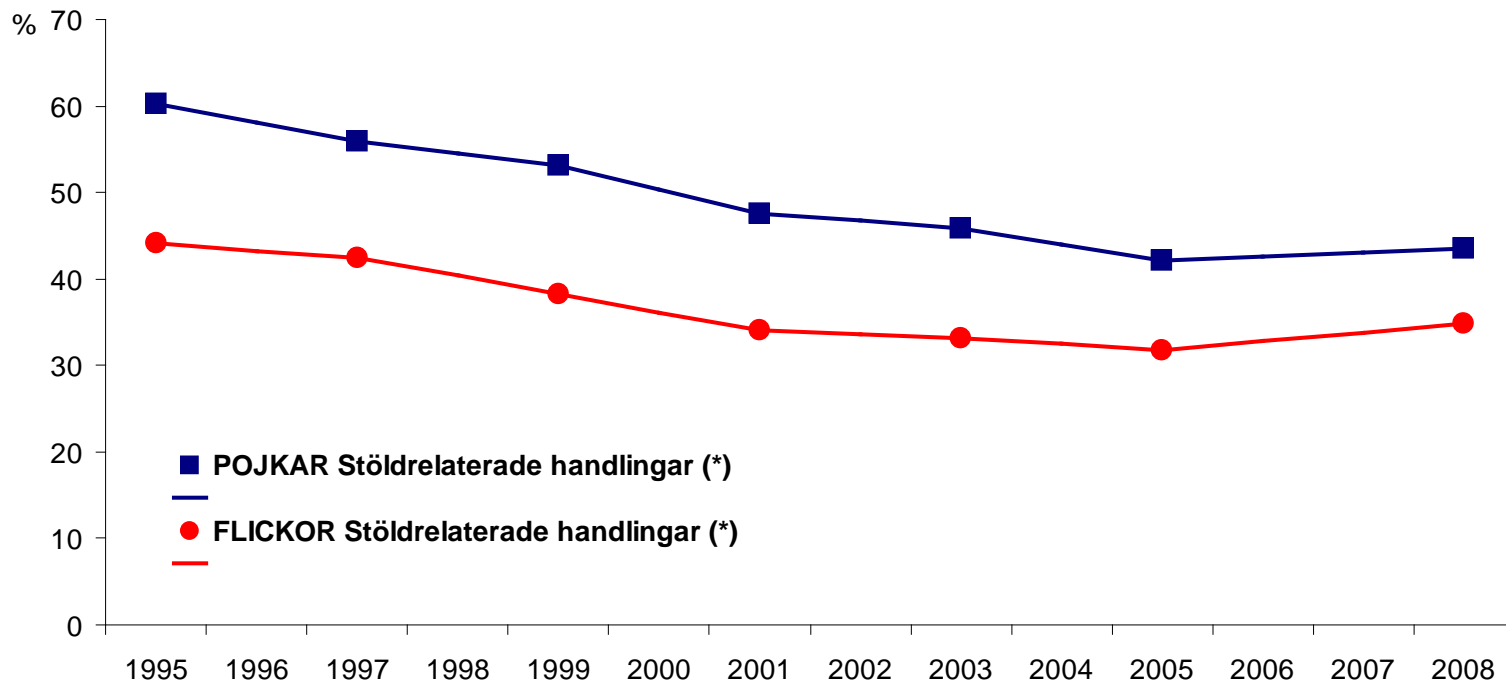
- Egen brottslighet
- Problembeteende (t ex skolk, alkoholberusning)
- Utsatthet för stöld och våld
- Bakgrundsförhållanden
- Social situation (hem-, skol- och fritidsförhållanden)
- Attitydfrågor gällande brott och problembeteenden

Utvecklingen av brott och problembeteenden

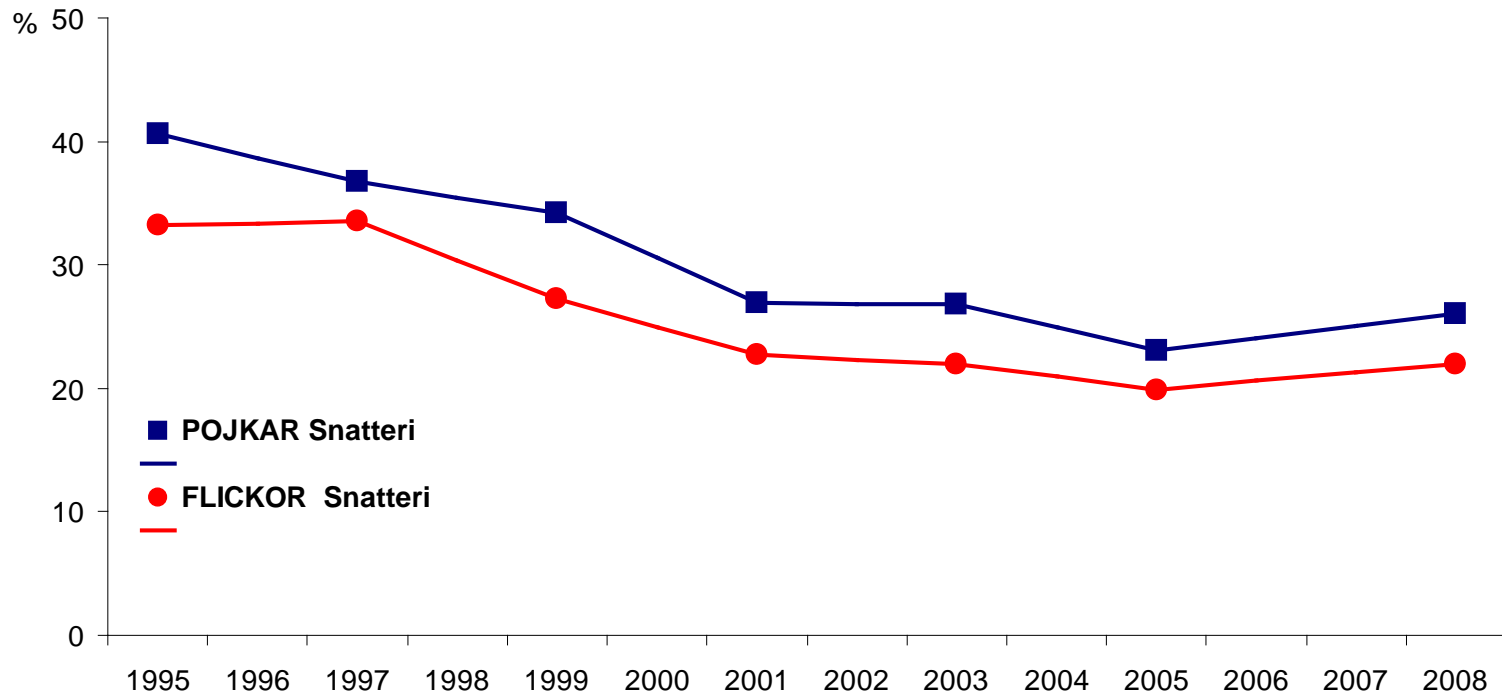
Stöldrelaterade handlingar

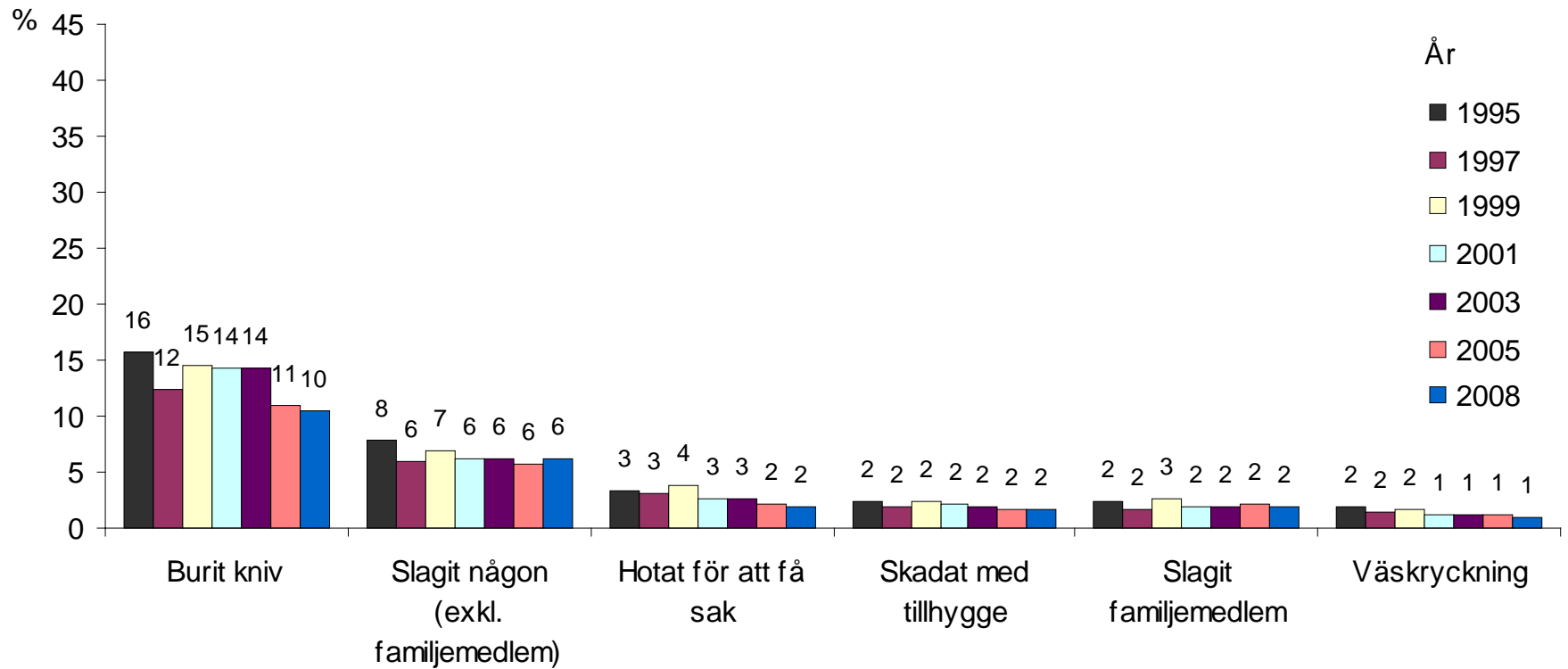
Stöldrelaterade handlingar bland pojkar och flickor

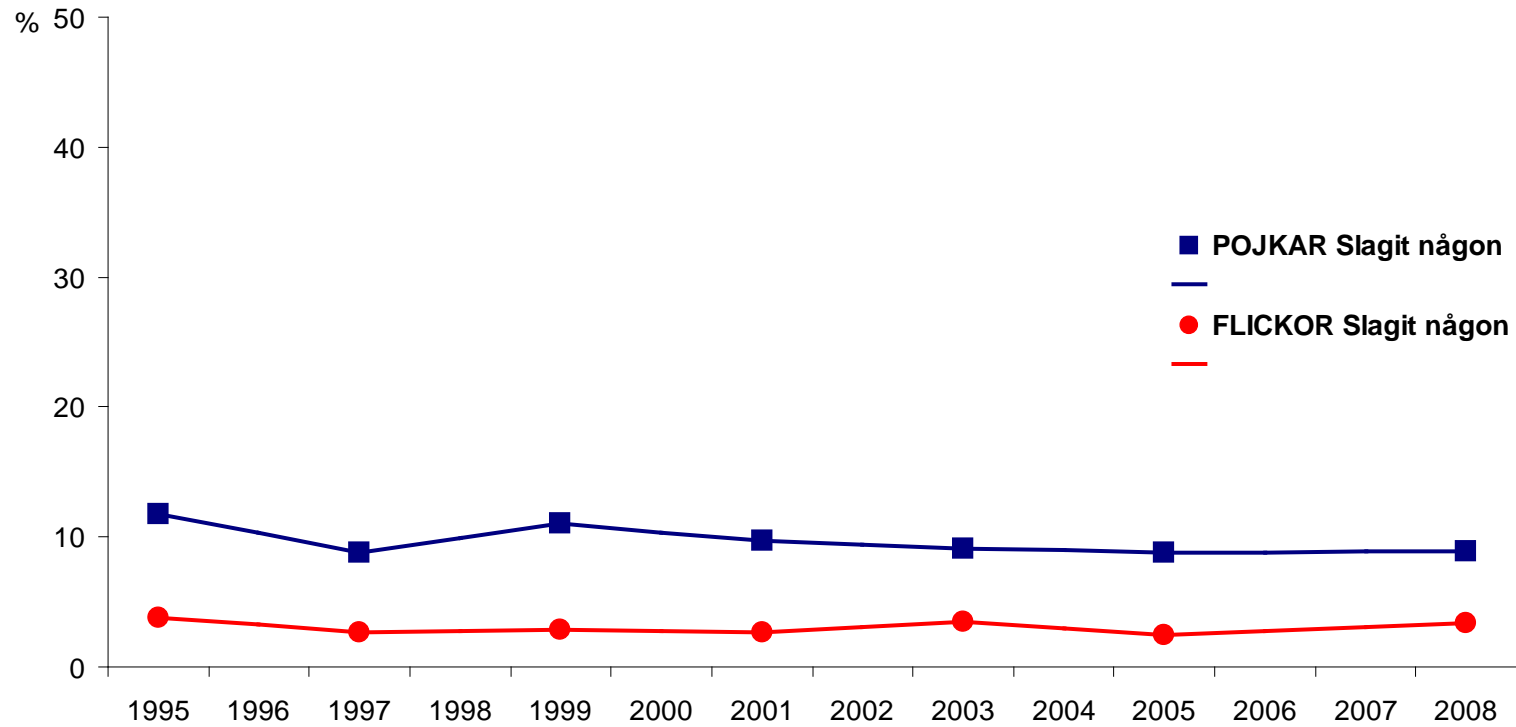
Snatteri bland pojkar och flickor

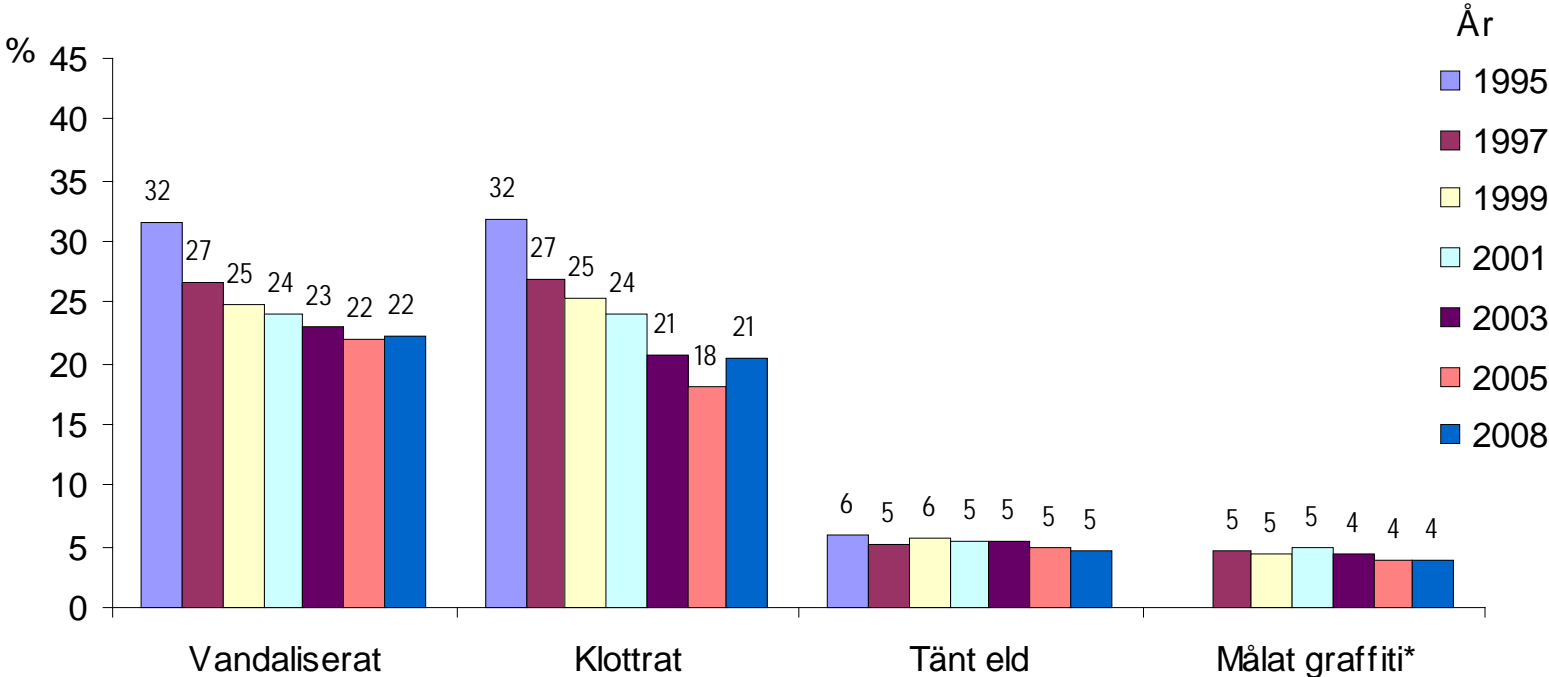
Våldsrelaterade handlingar

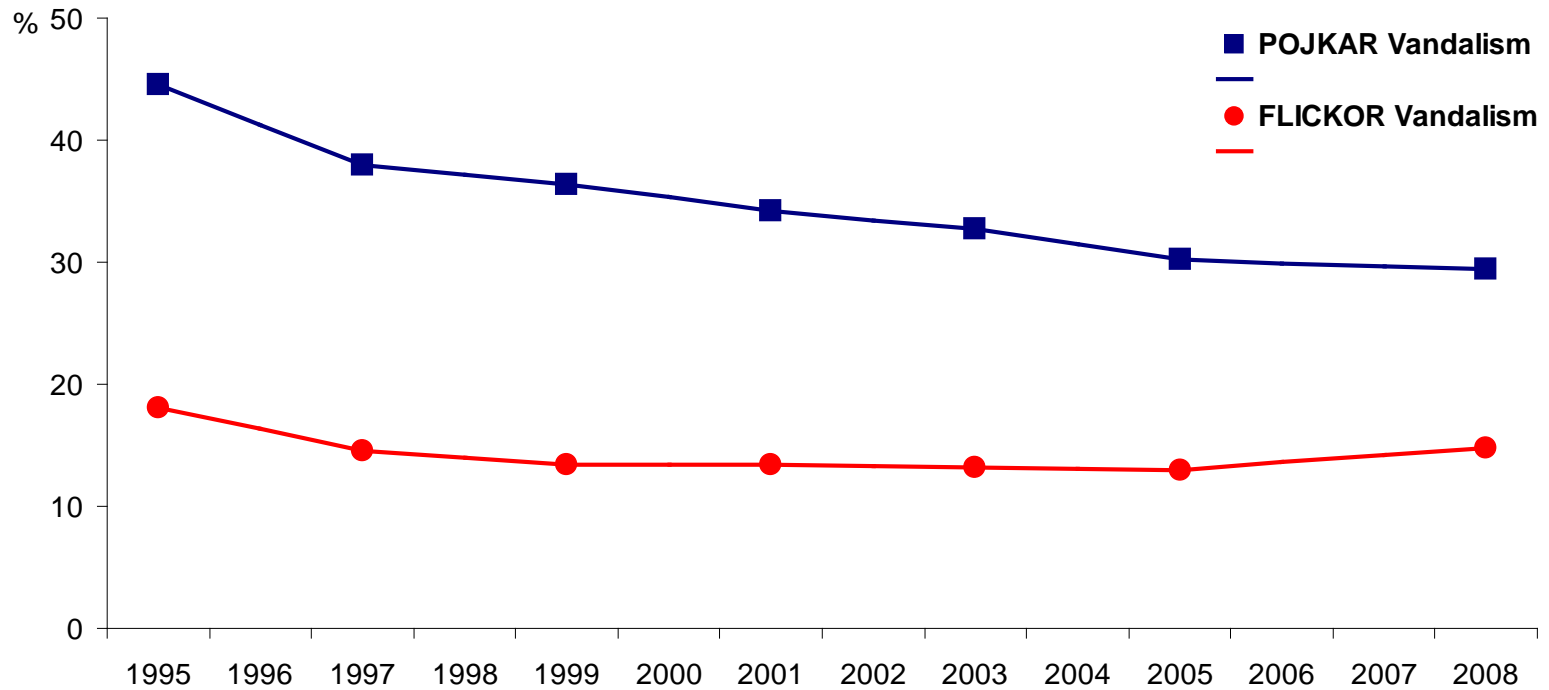
Andel pojkar och flickor som har slagit någon

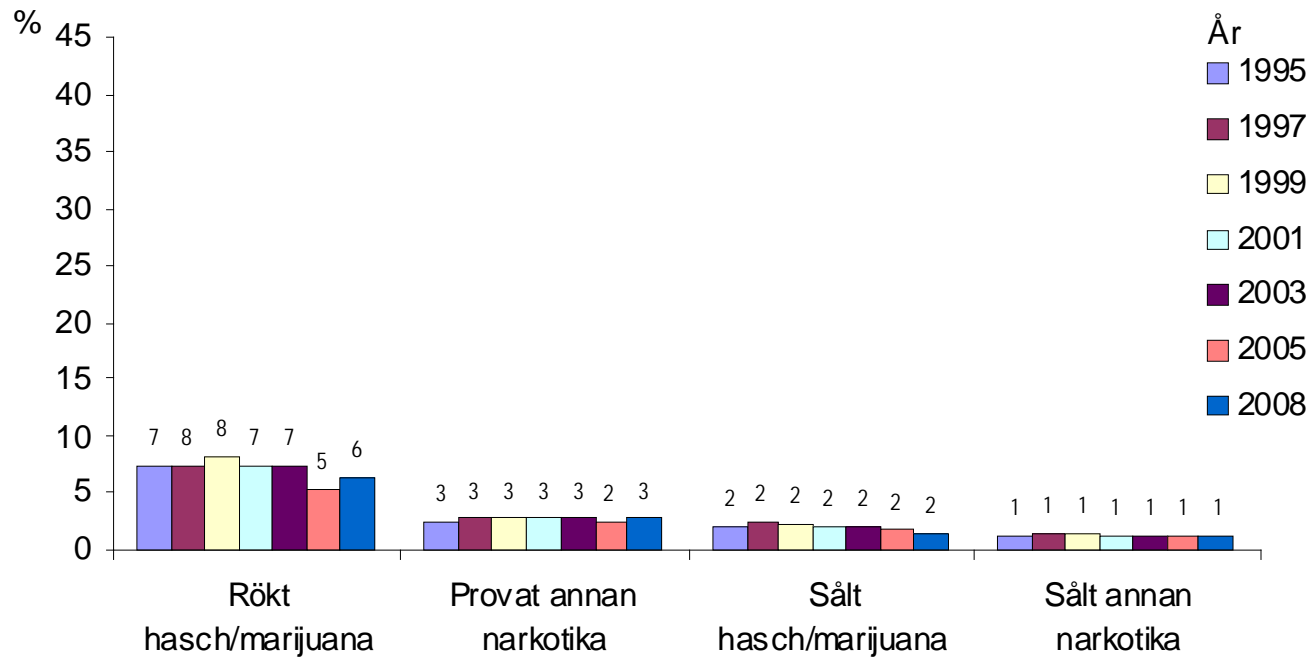
Skadegörelse

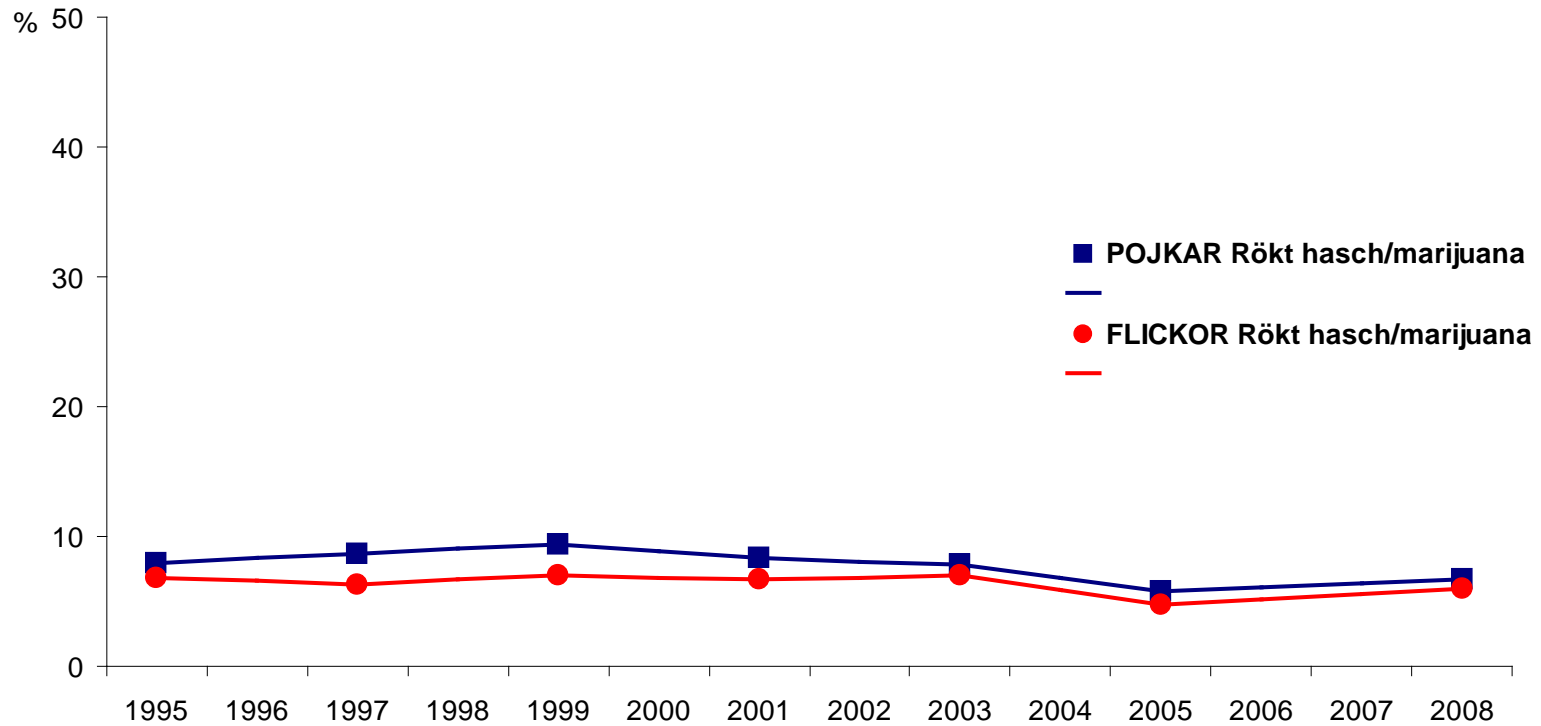
Vandalism bland pojkar och flickor

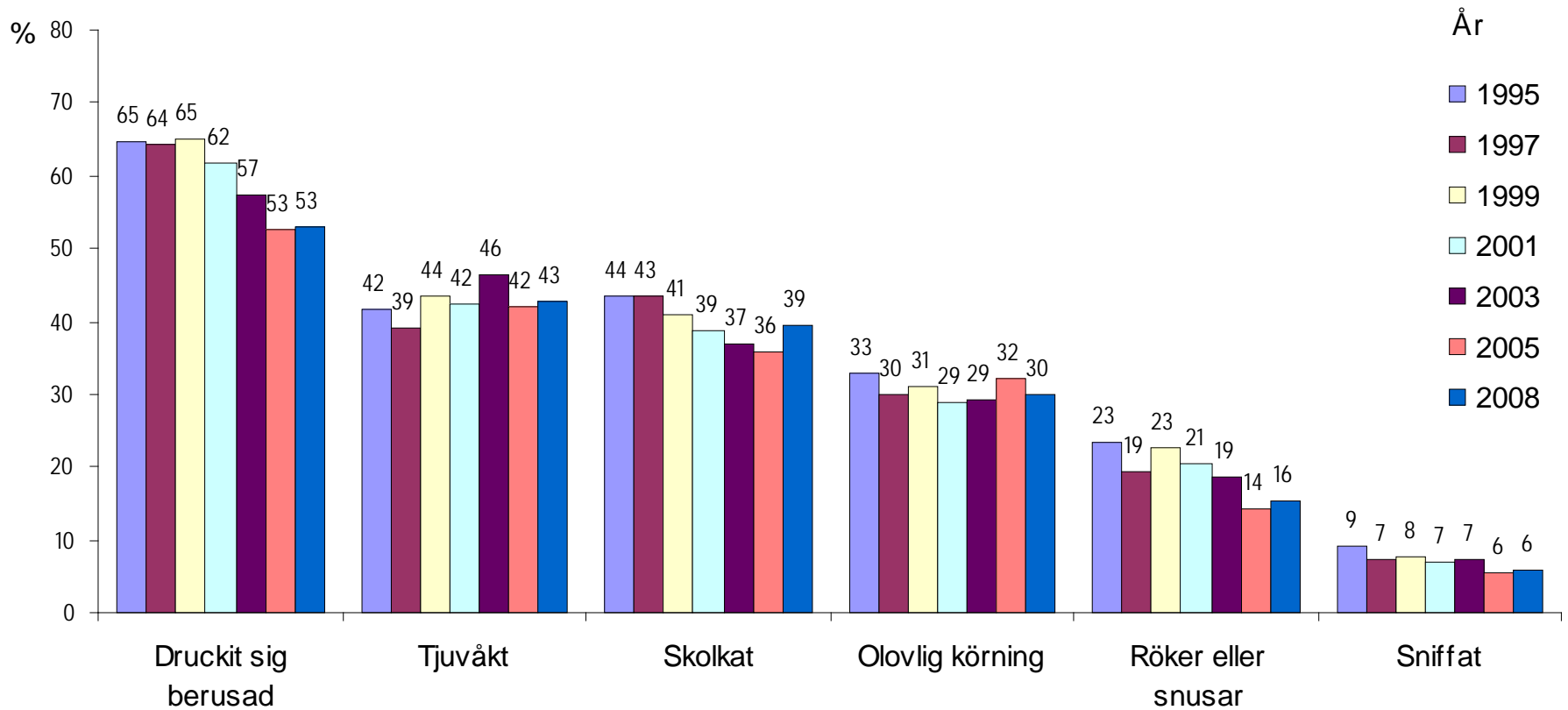
Narkotika

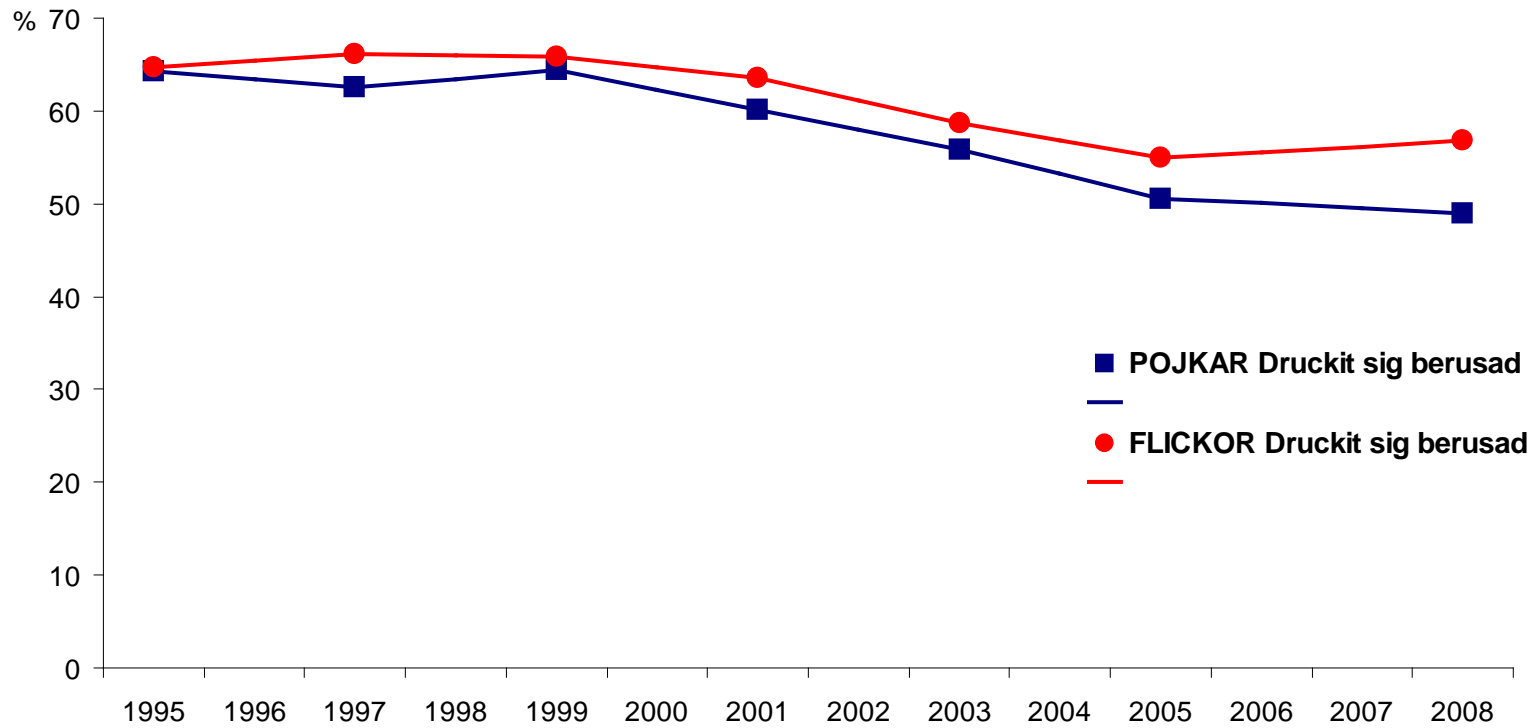
Andel pojkar och flickor som har rökt hasch/marijuana

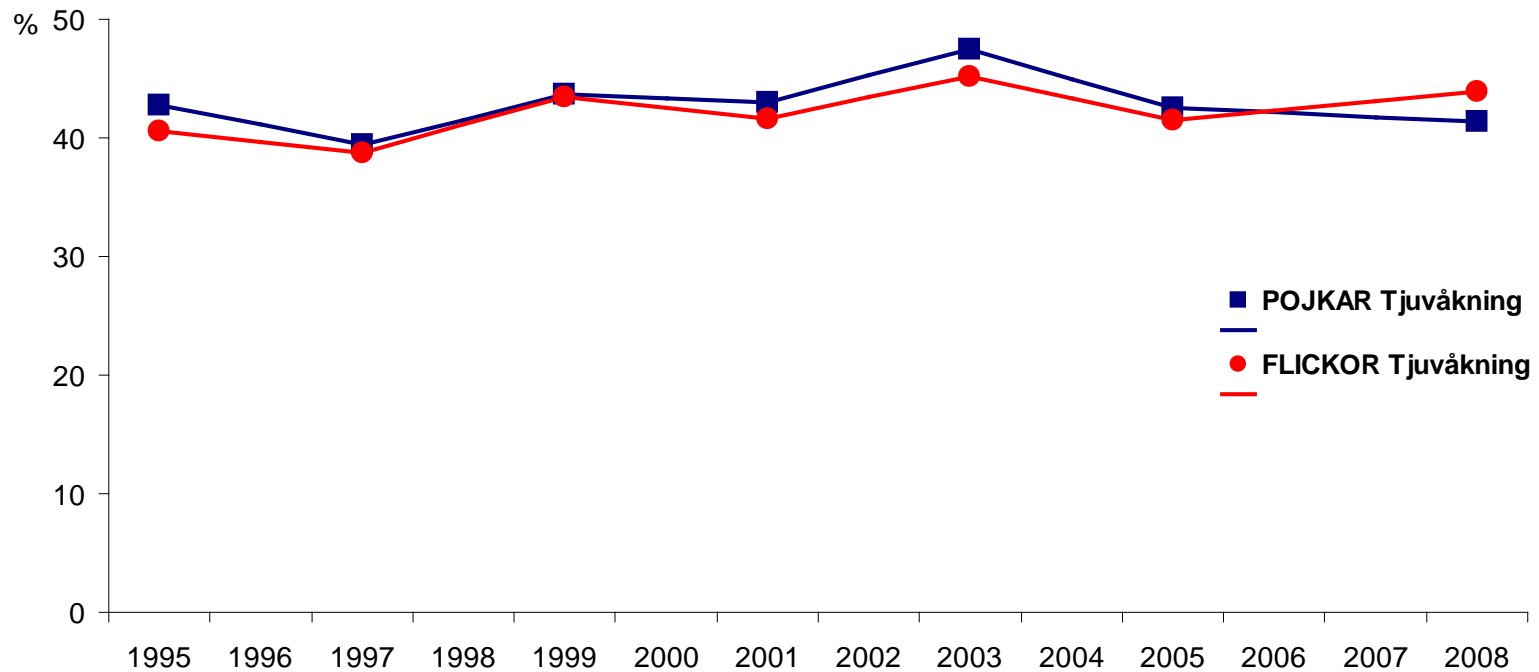
Övriga brott och problembeteenden

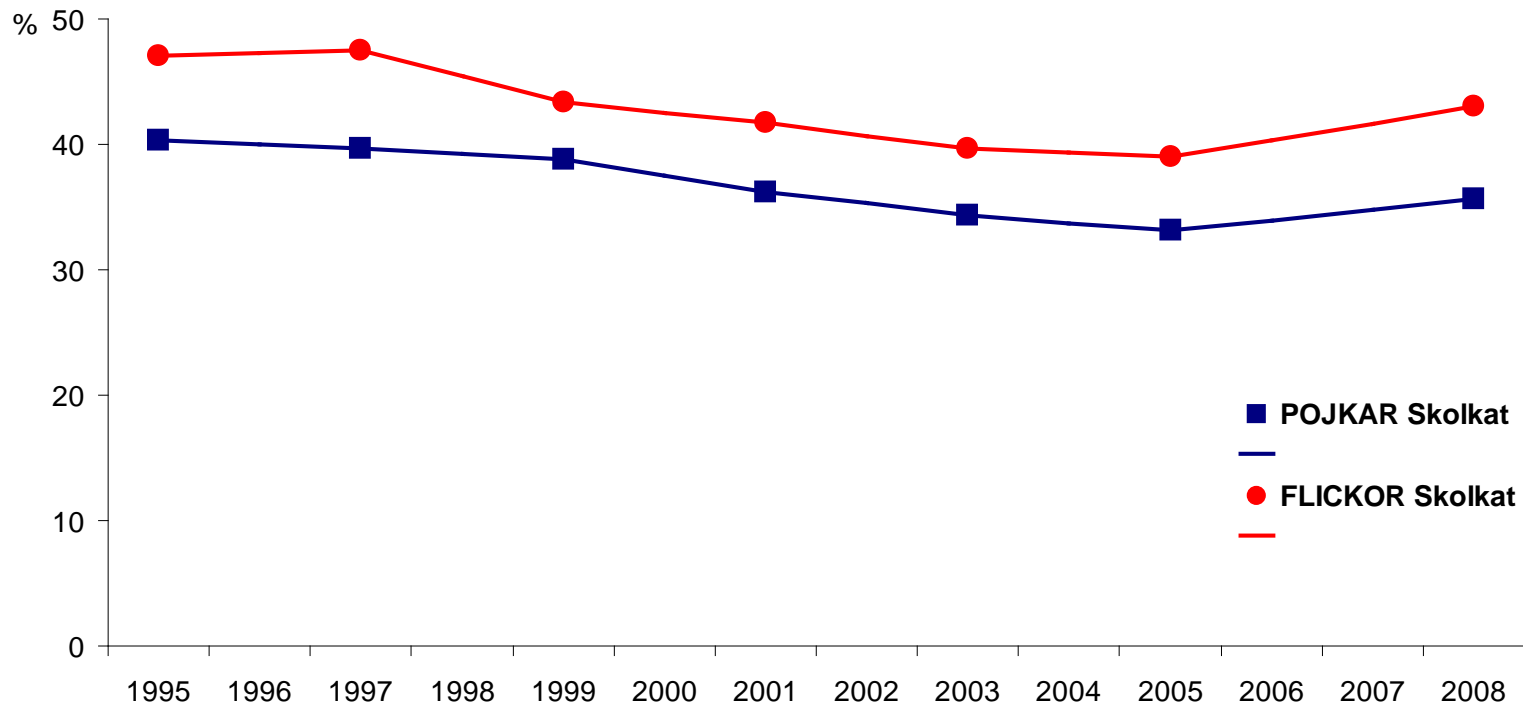
Andel pojkar och flickor som druckit sig berusade

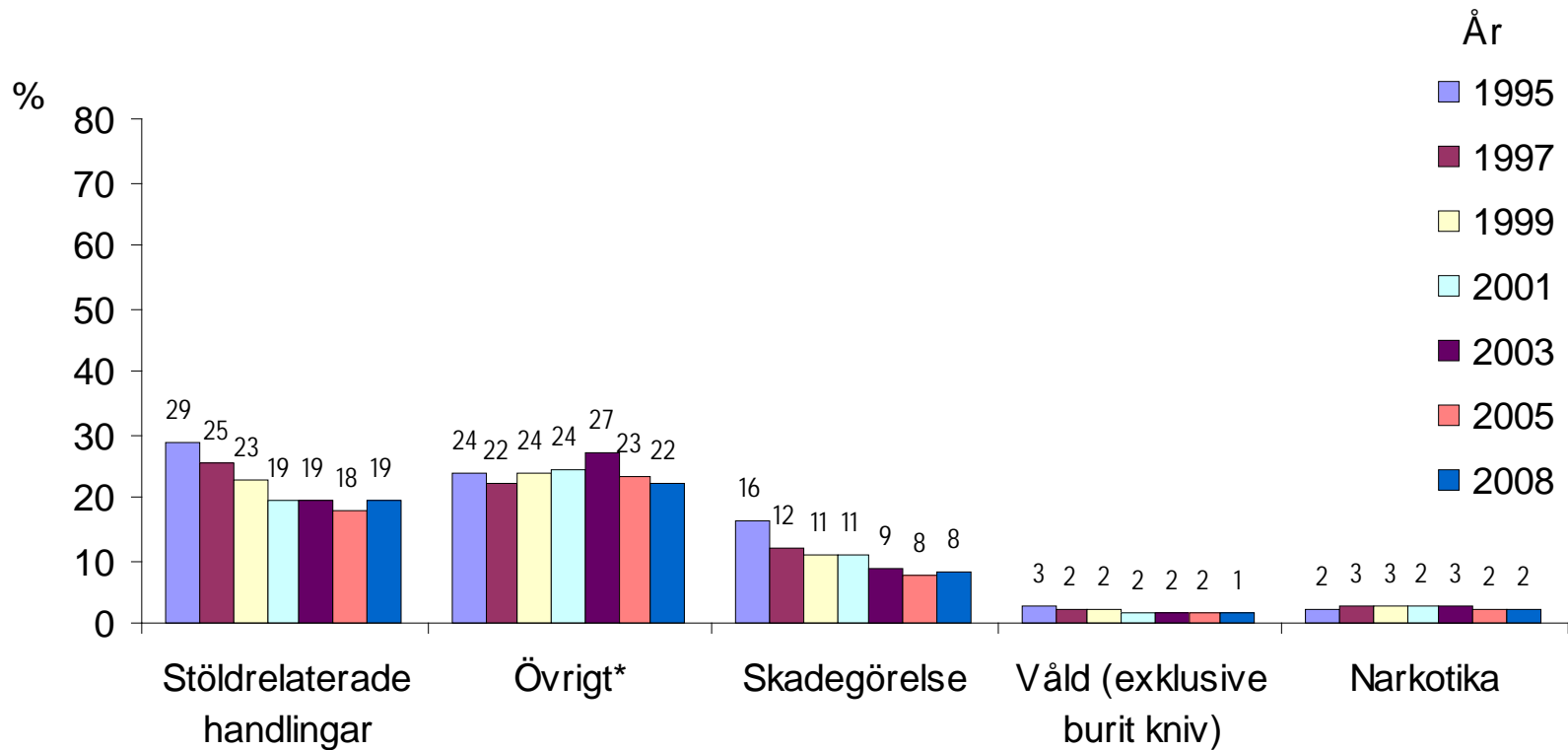
Andel pojkar och flickor som har tjuvåkt

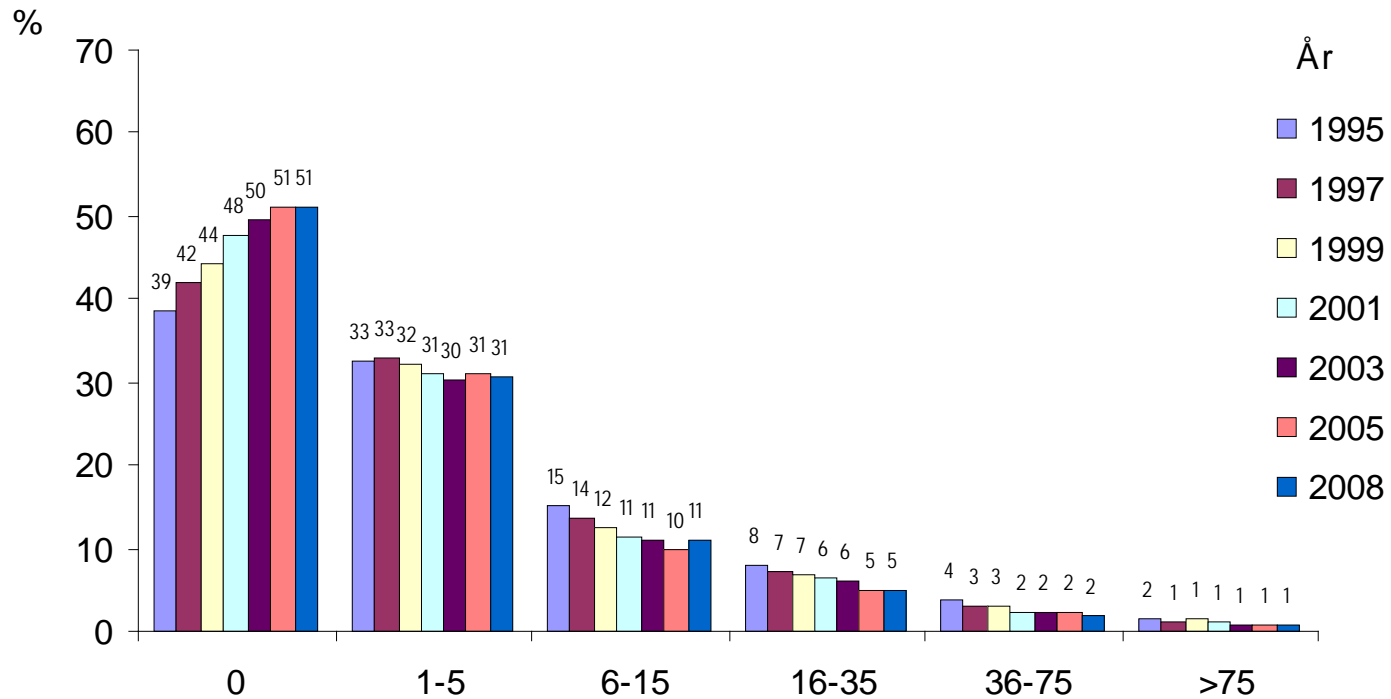
Andel pojkar och flickor som har skolkat

Mer än fem handlingar inom olika brottstyper

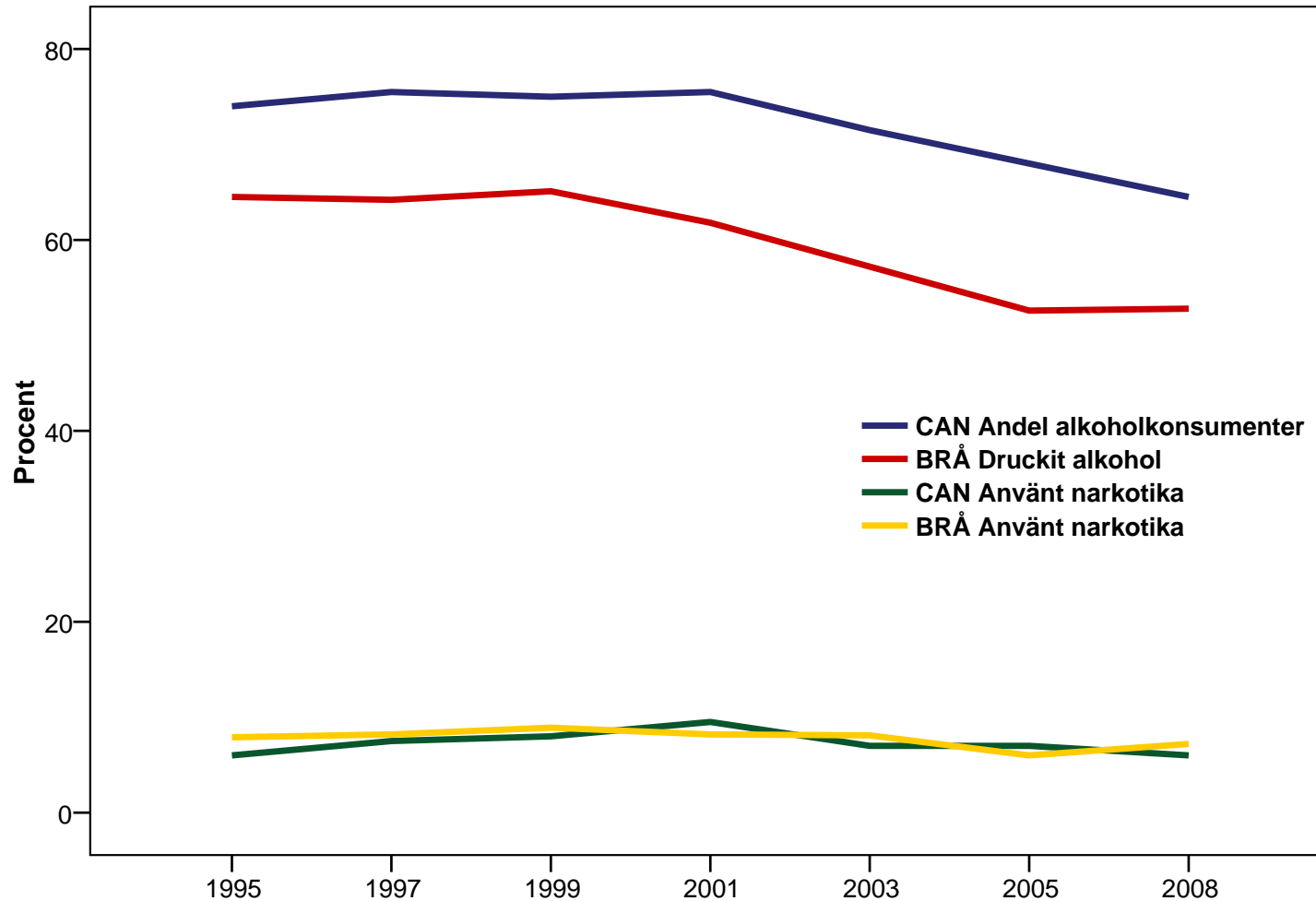
Fördelning efter antal handlingar totalt (sammanslagen brottsskala)

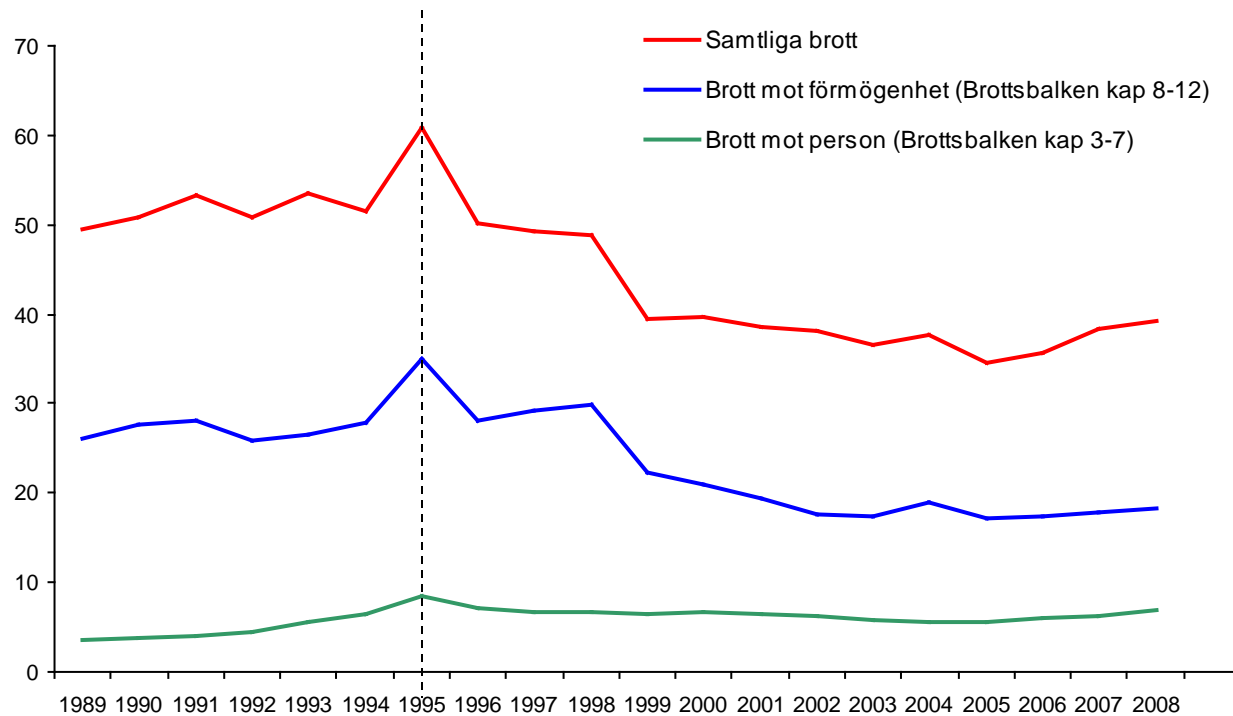
Sammanfattningsvis utveckling

- Minskning av andelen ungdomar som uppger att man begått stöld eller skadegörelse
- Minskning av andelen som uppger att man druckit sig berusad eller skolkat
- Delaktigheten i våld eller narkotikarelaterade handlingar mer stabil

Jämförelse: CAN och BRÅ gällande alkohol och narkotika

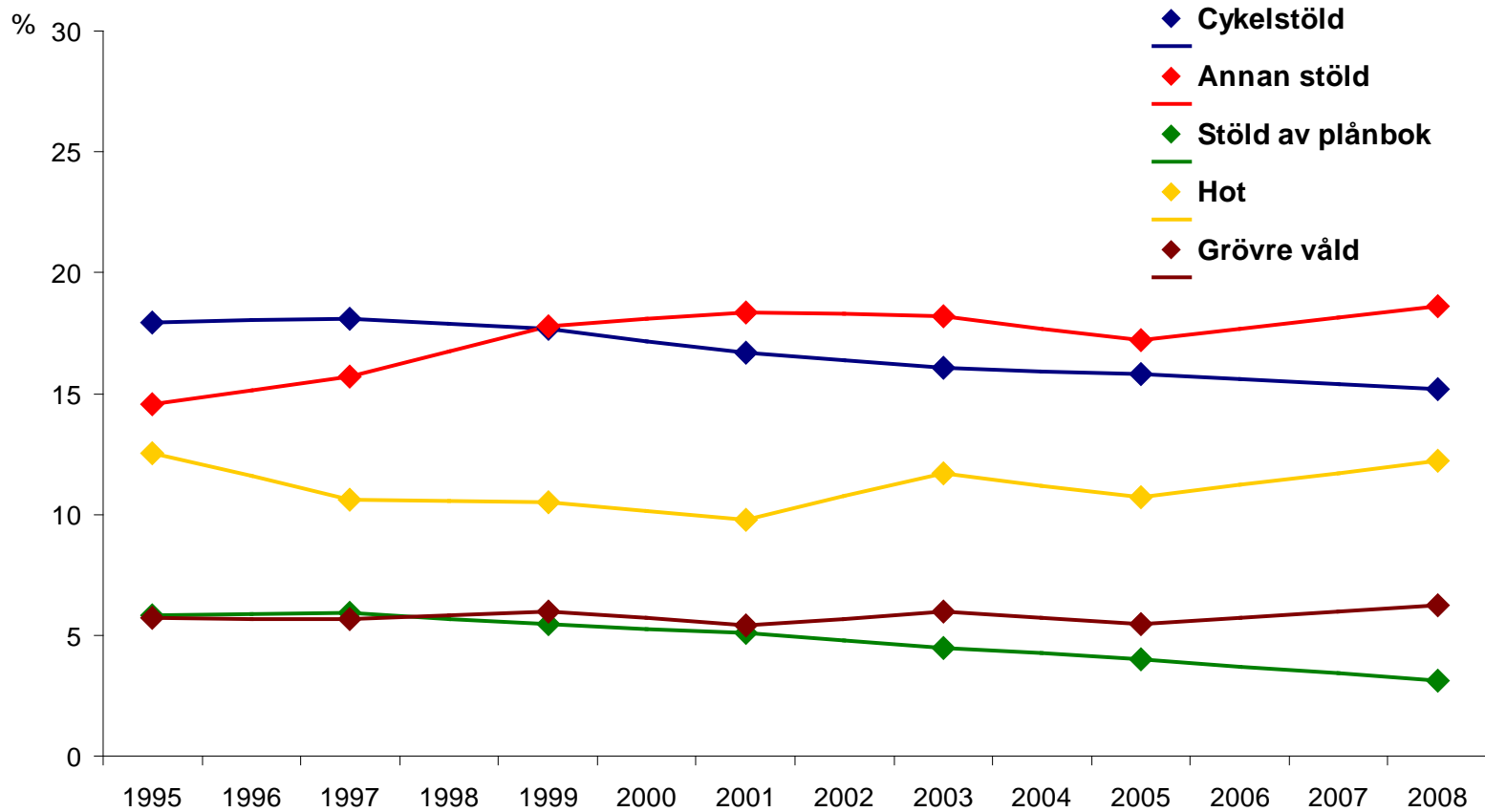

Lagförda 15–17 år per 1000 i åldersgruppen

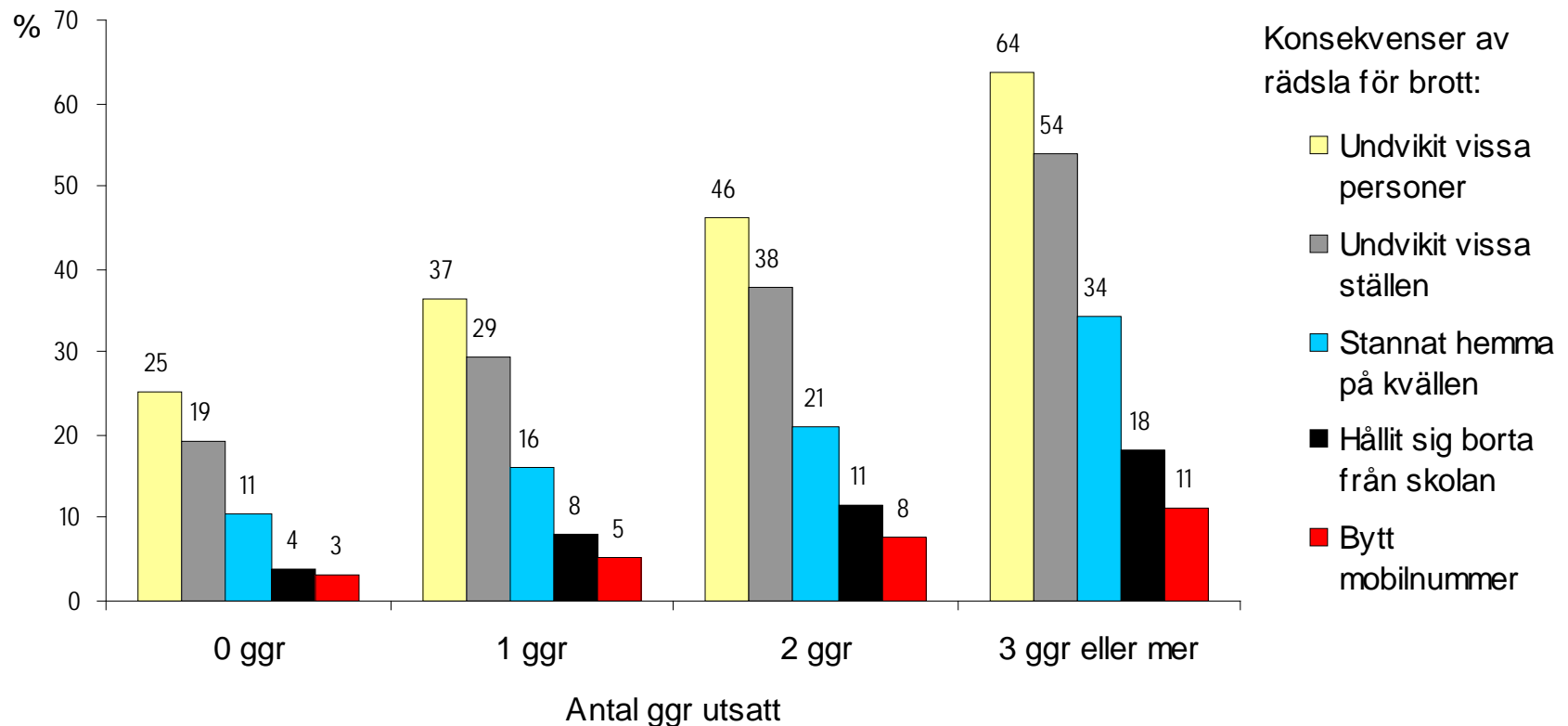

Utsatthet och oro för brott

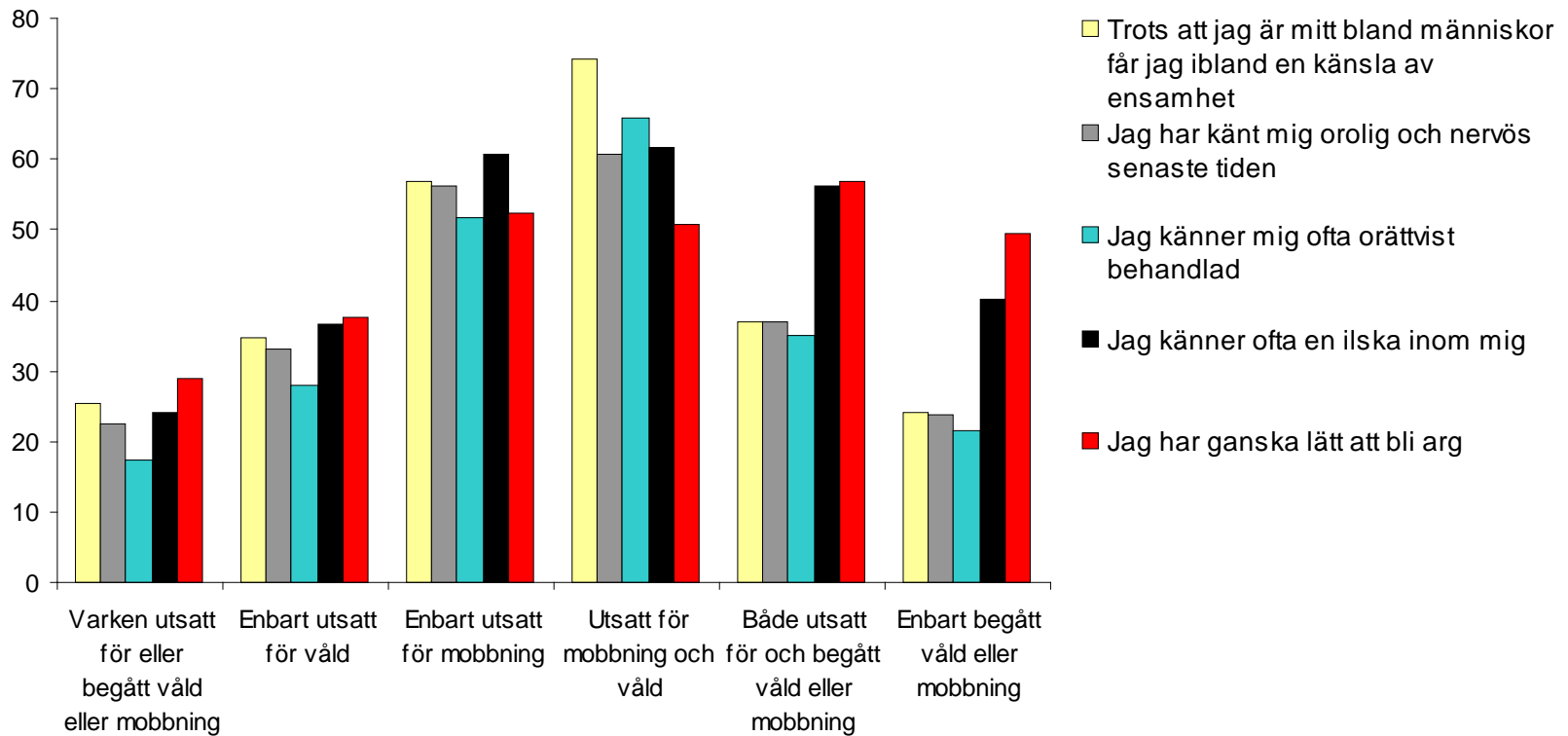
Utsatthet för stöld, våld och hot

Andel som ändrat sitt beteende på grund av oro att utsättas för brott efter hur många gånger man utsatts

Negativa känslor bland unga som utsatts för respektive begått våldshandlingar och mobbning

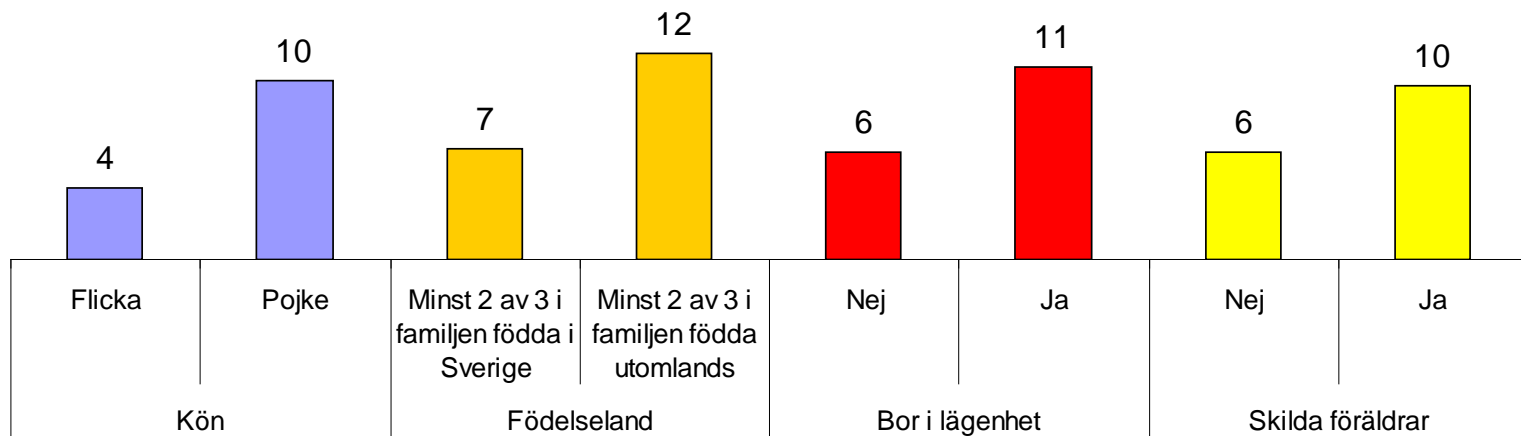

Sammanfattningsvis utsatthet

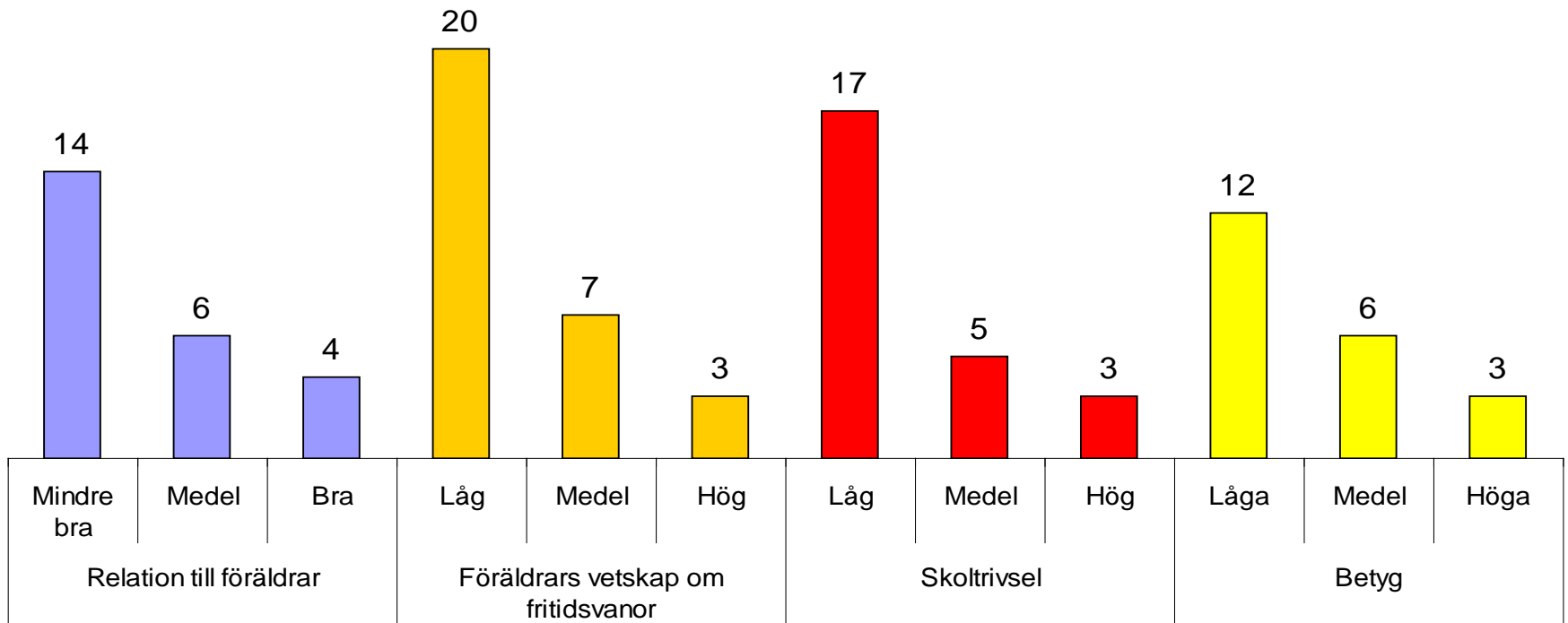
- Vissa minskningar av andelen unga som utsatts för cykelstöld eller plånboksstöld, ökning av andelen utsatts för stöld av annan värdesak
- Andelen som utsatts för grövre våld är relativt stabil
- Unga som utsatts för brott anpassar sitt beteende pga oro i högre utsträckning än dem som inte utsatts för brott
- Unga som utsatts för våld och mobbning erfar ofta negativa känslor (känner oro etc.)

Samband mellan hög brottsbelastning och olika faktorer

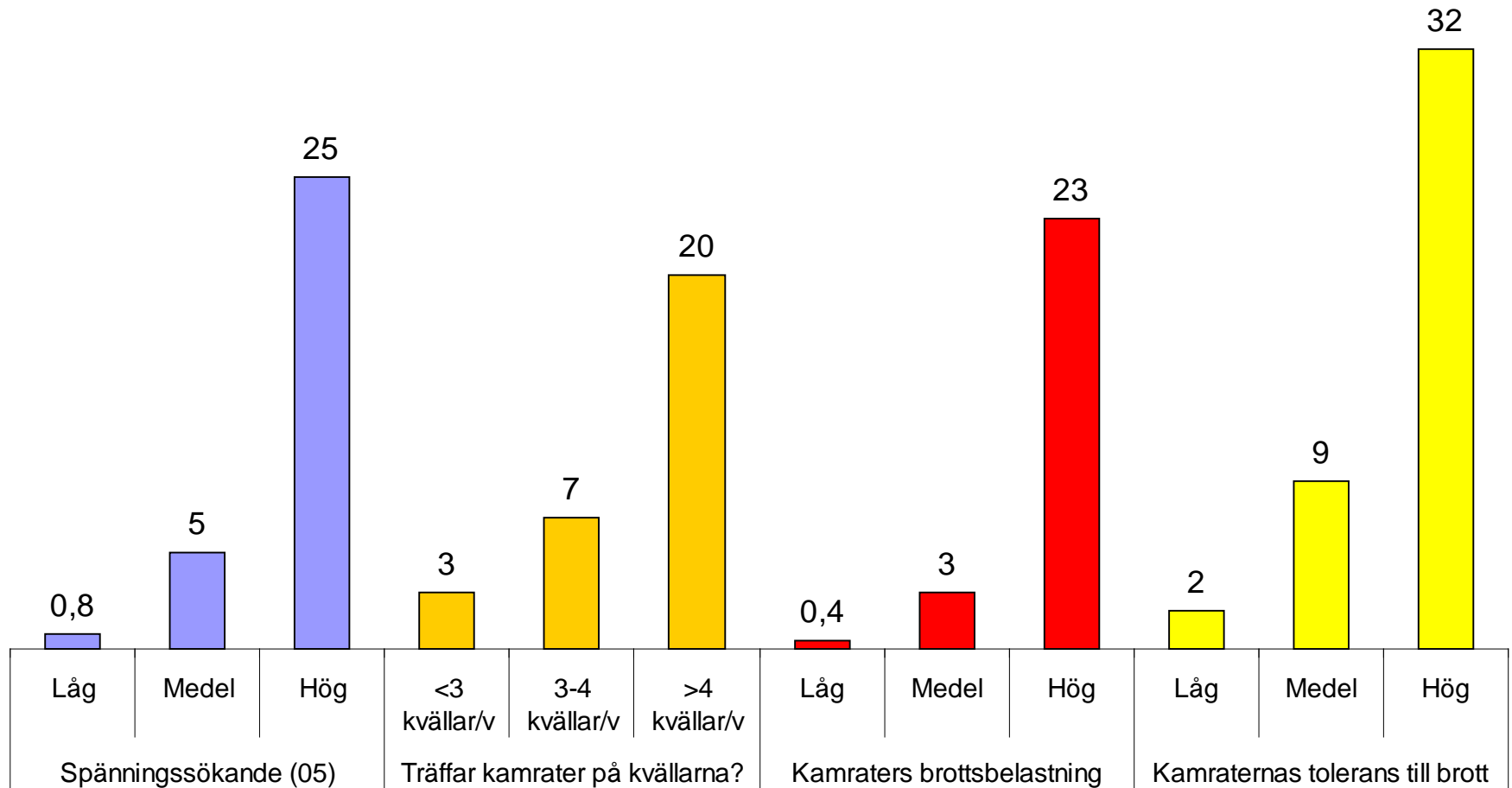
Bakgrundsfaktorer och andel högbelastade

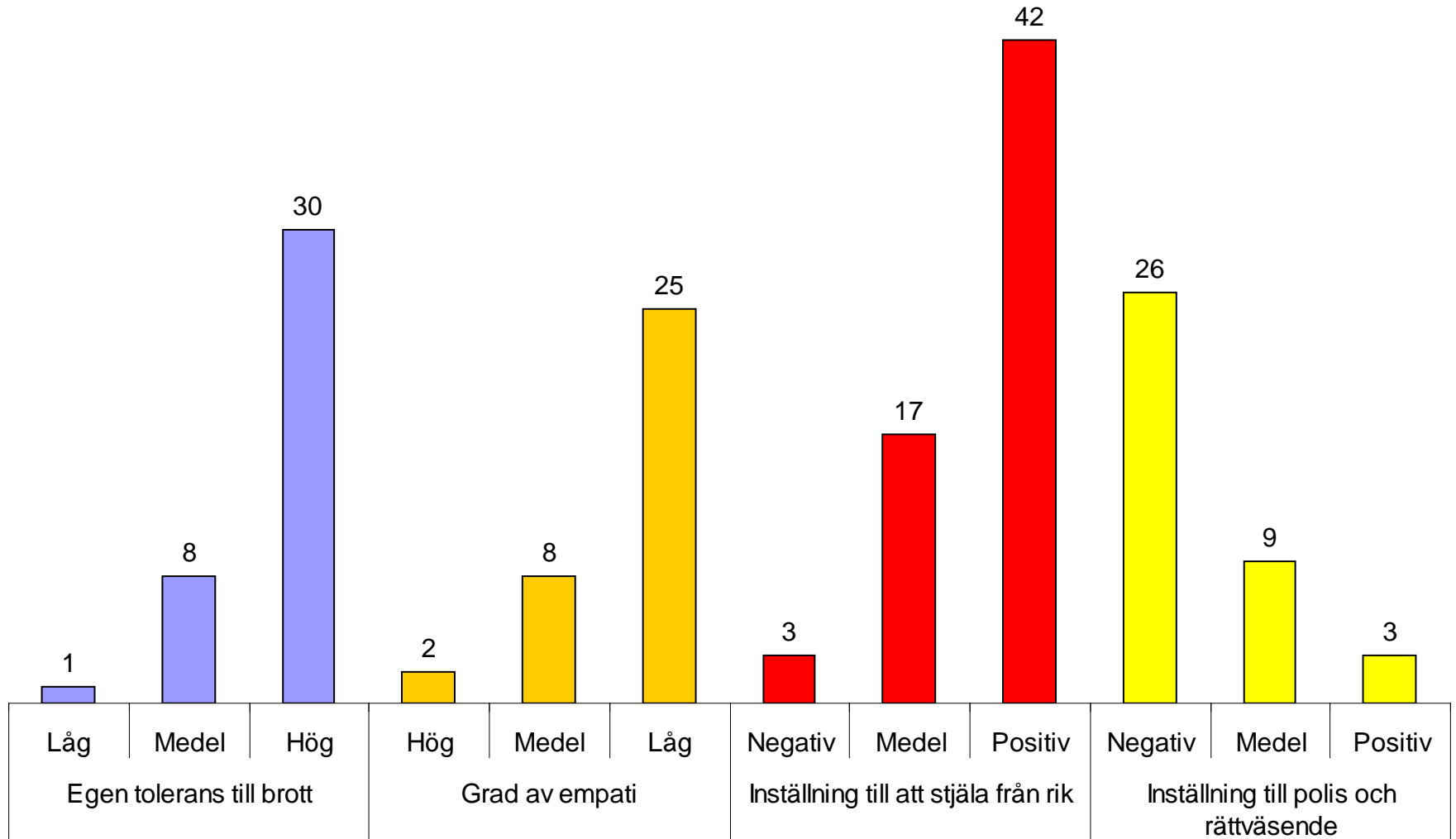
Familje- och skolfaktorer och andel högbelastade

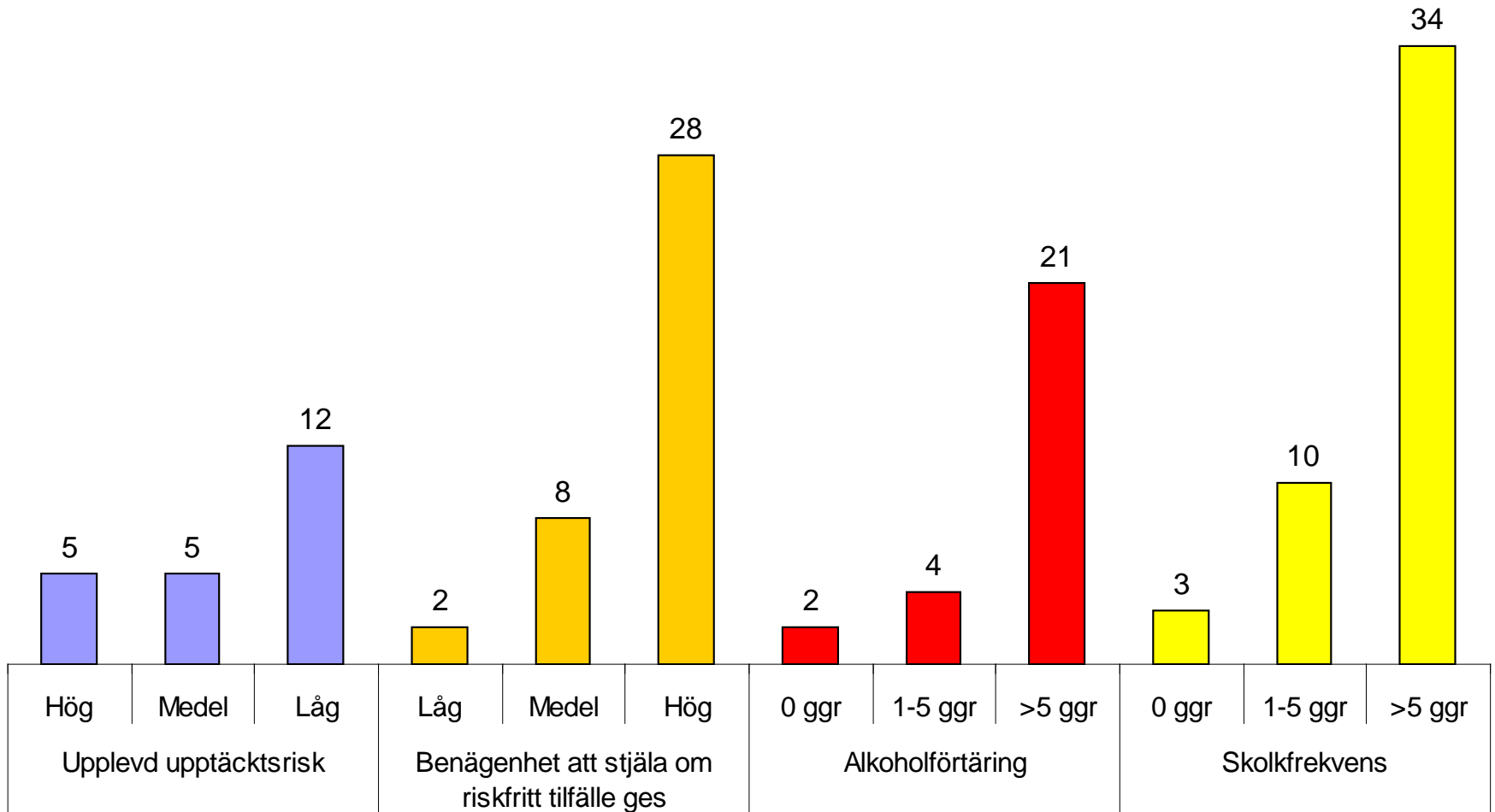
Spänning, kamrater och andel högbelastade

Attityder till brott och andel högbelastade

Andra faktorer och andel högbelastade

Riskgrupper och brott

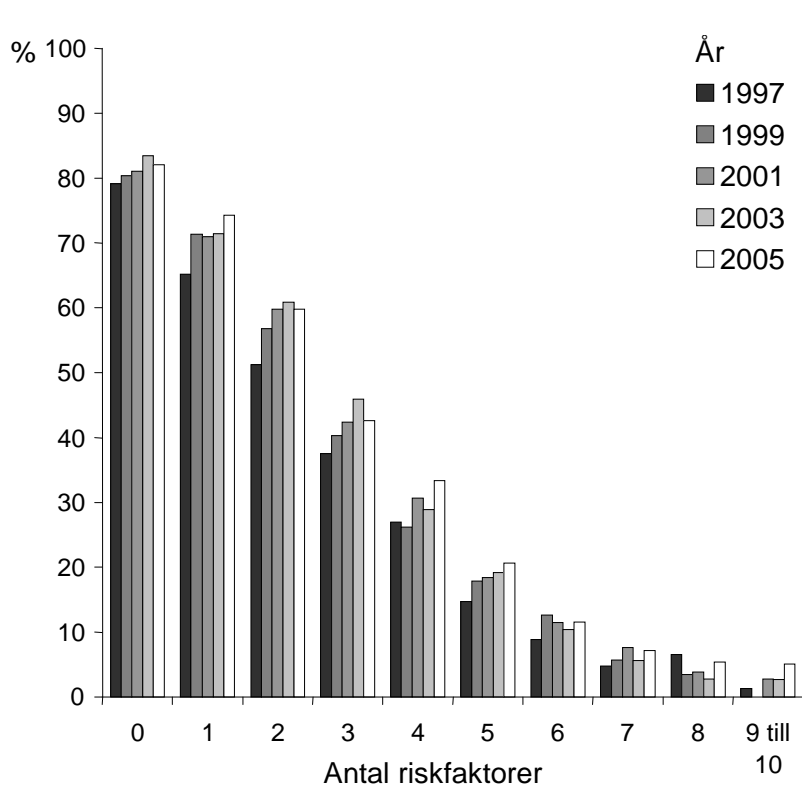

Diagram 1. Andel som *inte* begått brott i olika riskgrupper

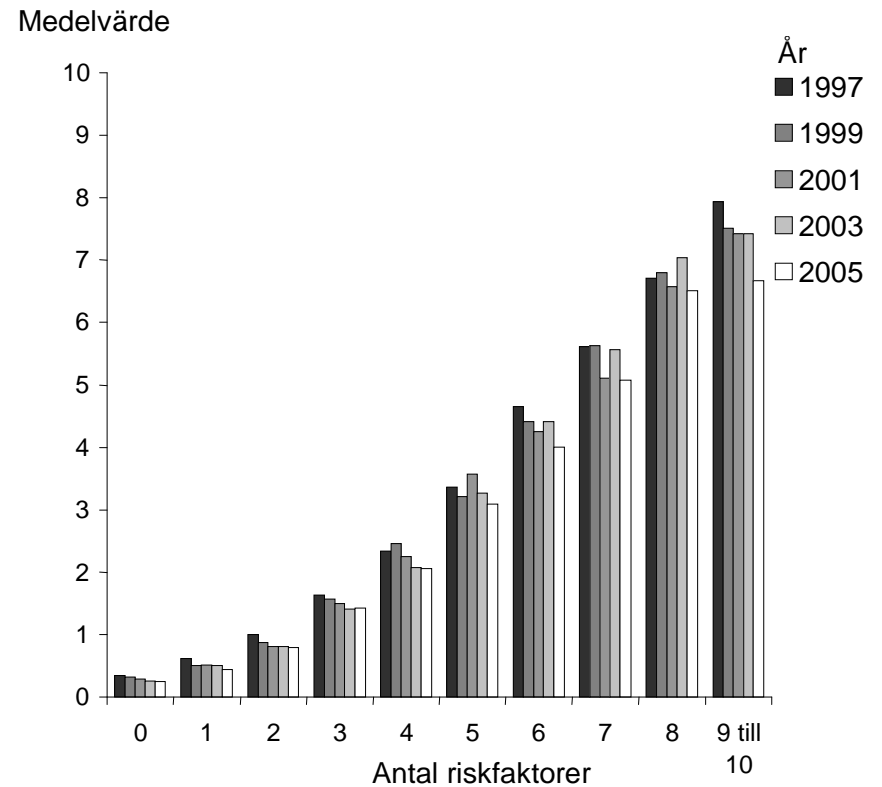

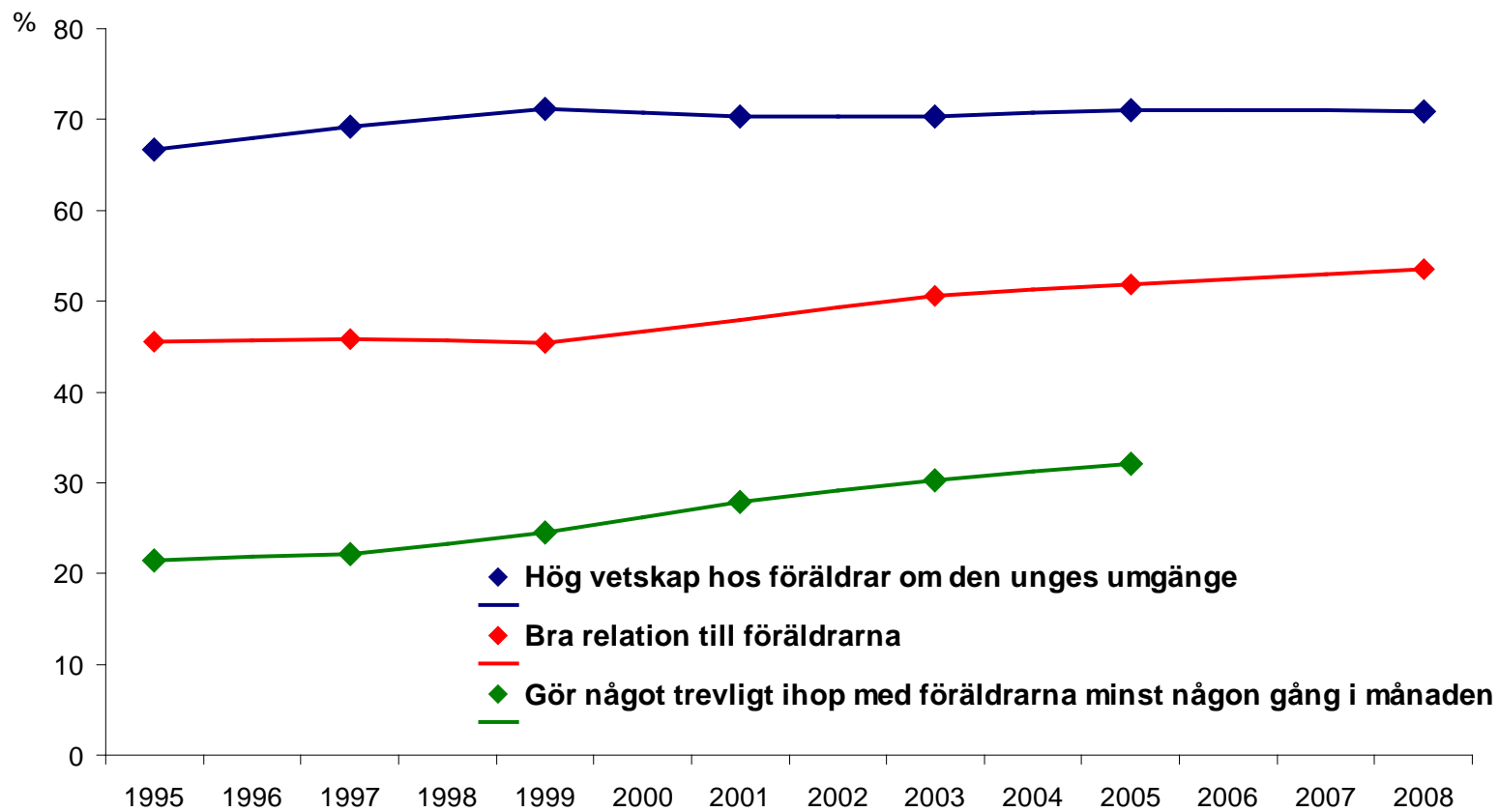
Diagram 2. Medelvärde antal brott i olika riskgrupper

Sammanfattningsvis

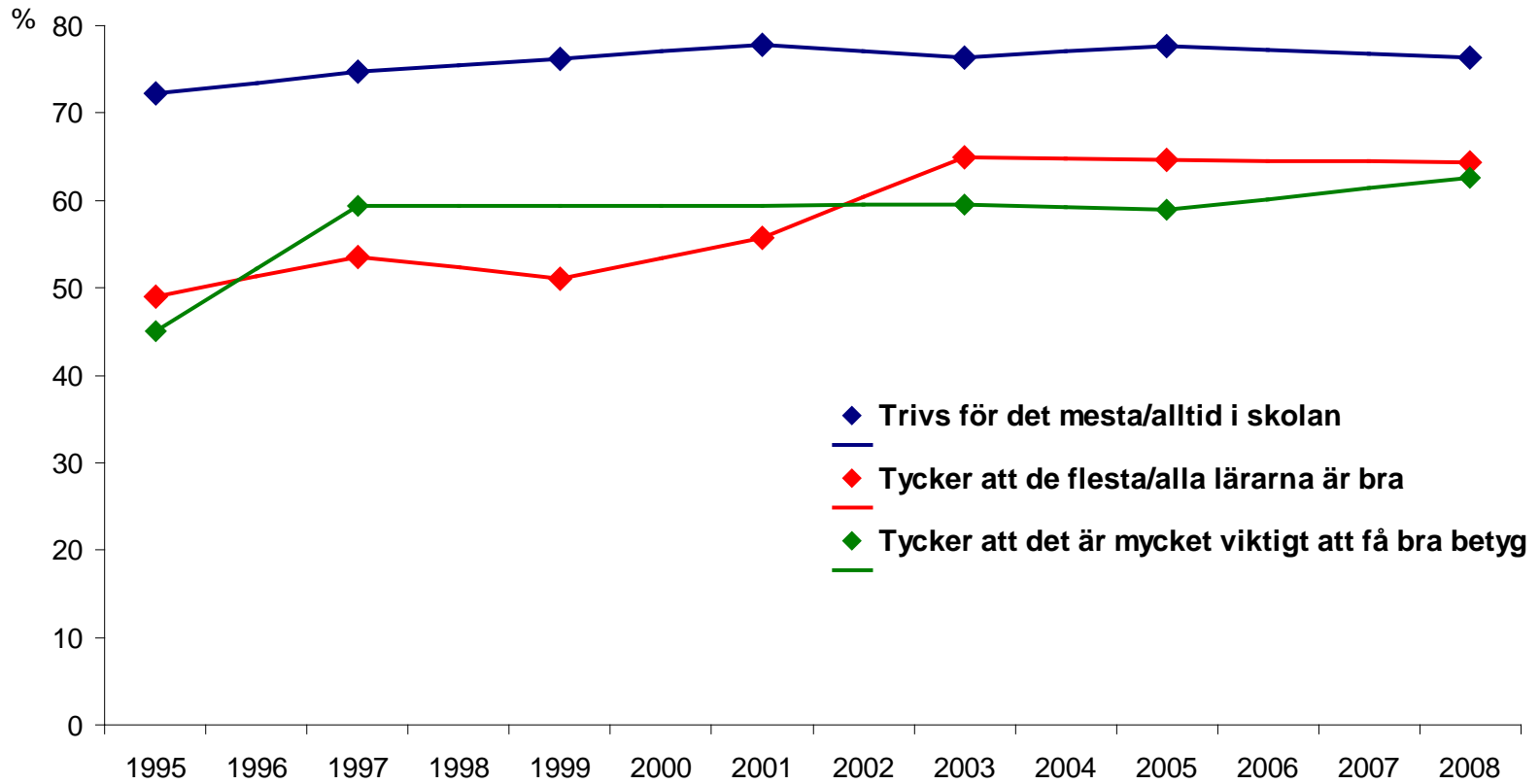
- Vissa, relativt svaga, samband mellan olika bakgrundsfaktorer och brott
- Något tydligare samband med brott för olika faktorer rörande relation till föräldrar och skolanpassning
- Tydligaste sambanden gäller egen inställning till brott och umgänge med brottsliga kamrater
- Ju fler riskfaktorer, desto högre brottsbelastning

**Föräldrarelationer, skoltrivsel,
kompisar och fritid 1995 –2008**

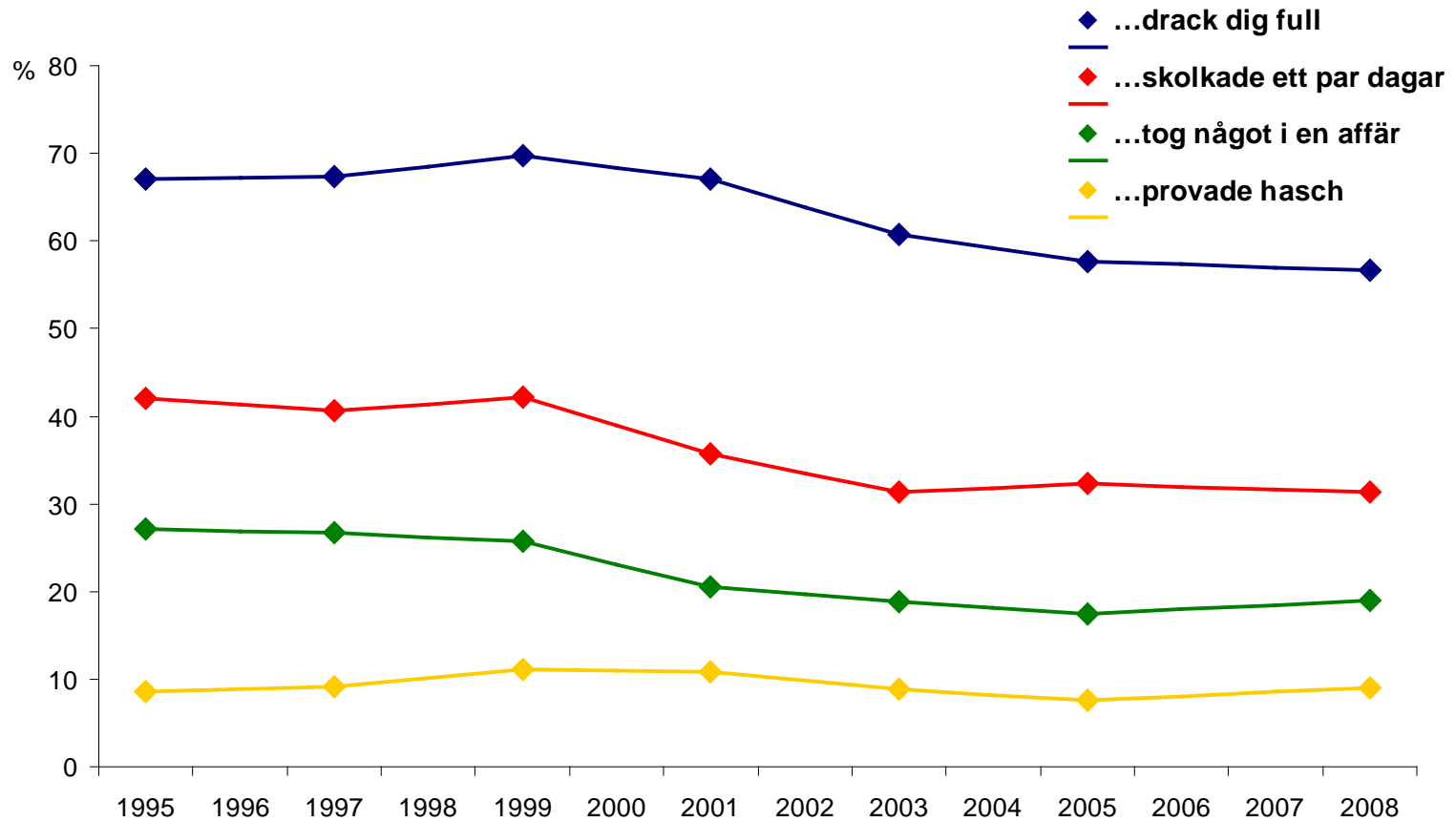
Föräldrafaktorer

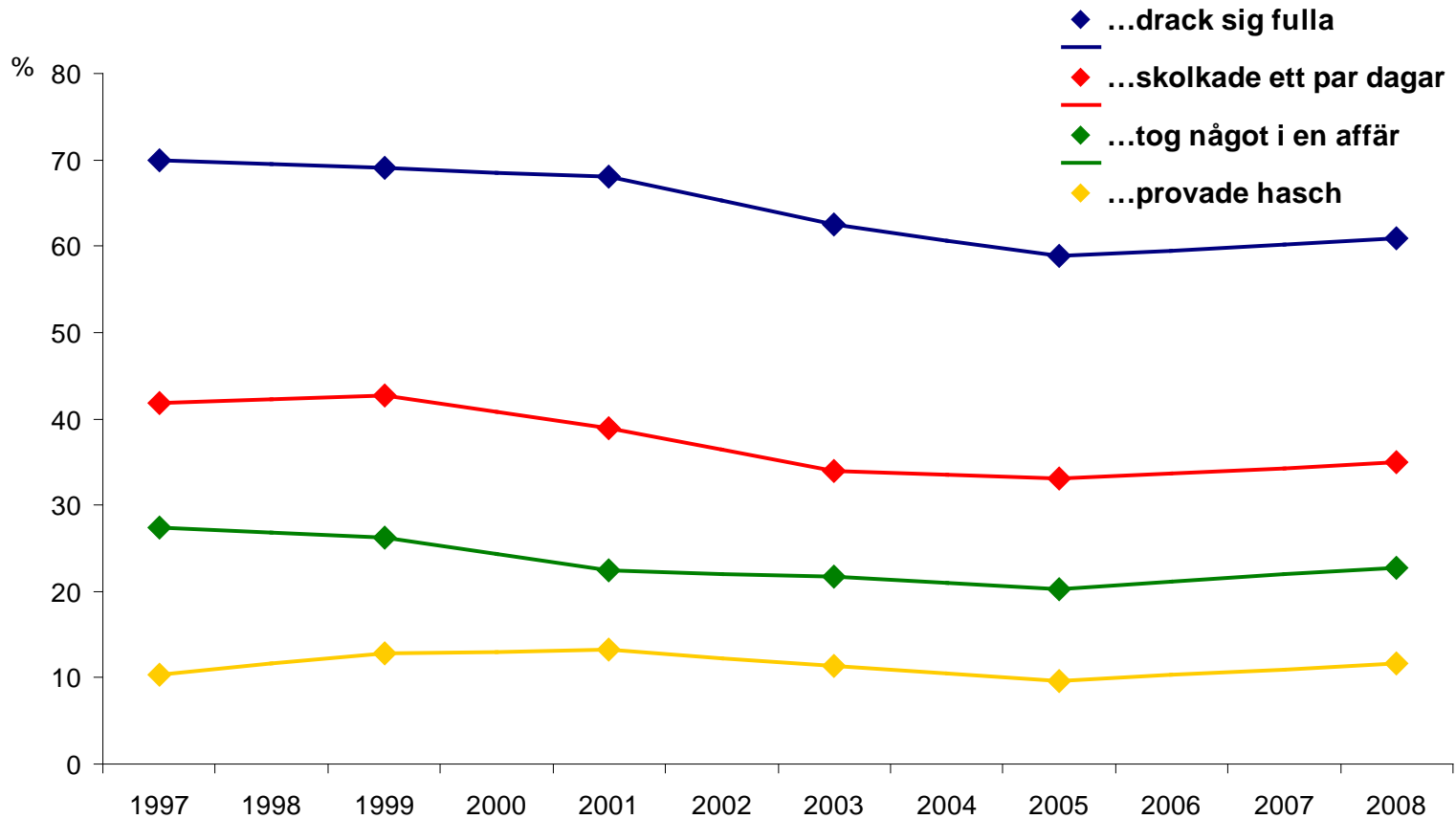
Skolfaktorer

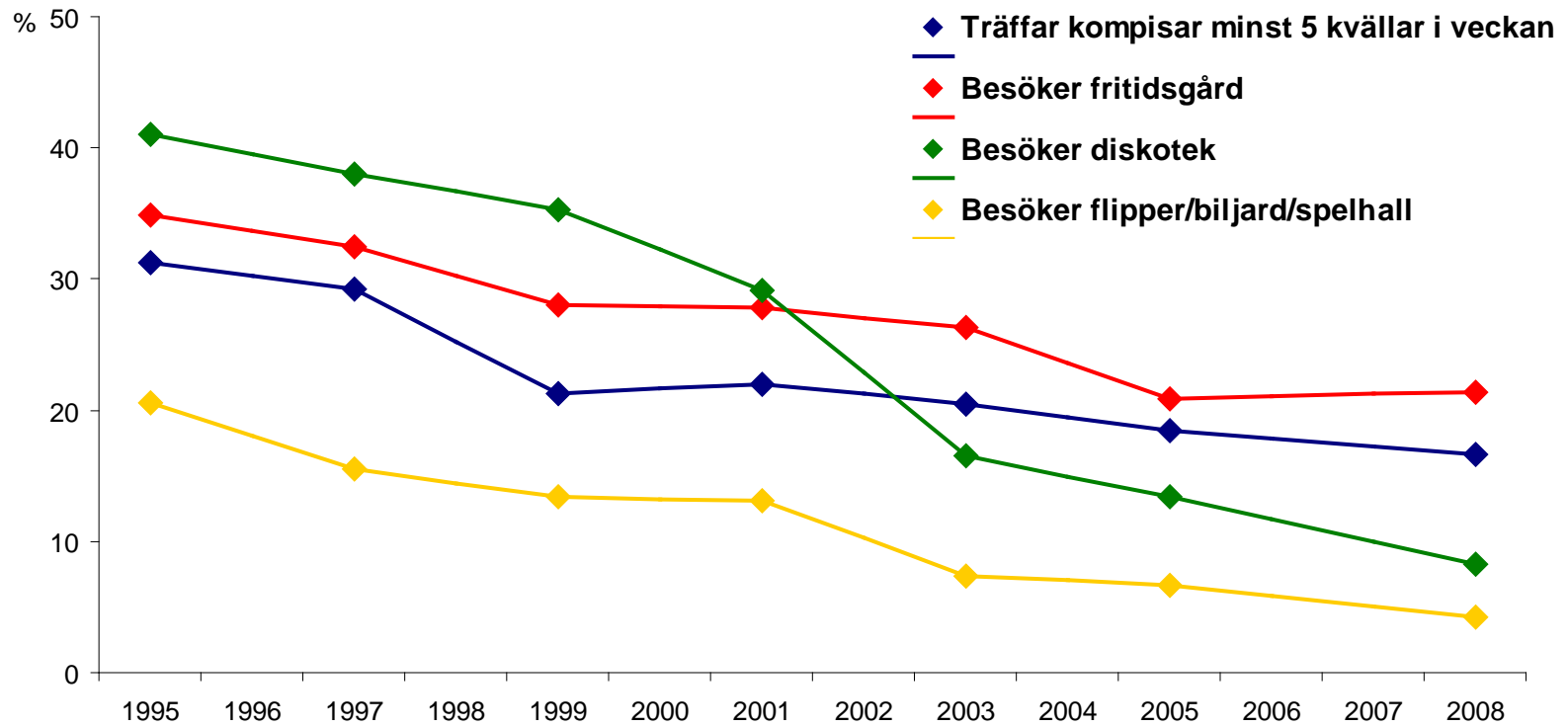
Tror Du att Dina kompisar skulle tycka att det var okej om Du ...

Skulle Du tycka det var okej om Dina kompisar ...

Förändrade fritidsvanor?

Tack för Er uppmärksamhet!